

BESZÁMOLÓ

A DÉRI MÚZEUM

számára elvégzett restaurálási munkáról

**Patrica és Matrica Bt.
1114 Budapest,
Bartók Béla út 39.**

BEVEZETÉS

A Déri Múzeum felkérésére az alábbi muzeális dokumentumok restaurálását-konzerválását végeztem el.

1. Becsületes szappanos legénység lajtsroma, 1852.

A szappanos legénység lajstroma. Kelt: 1852. január 1-jén, Nagy Bálint atyamestersége és Polgári Sándor bejárómestersége idején.

Leltári szám: -

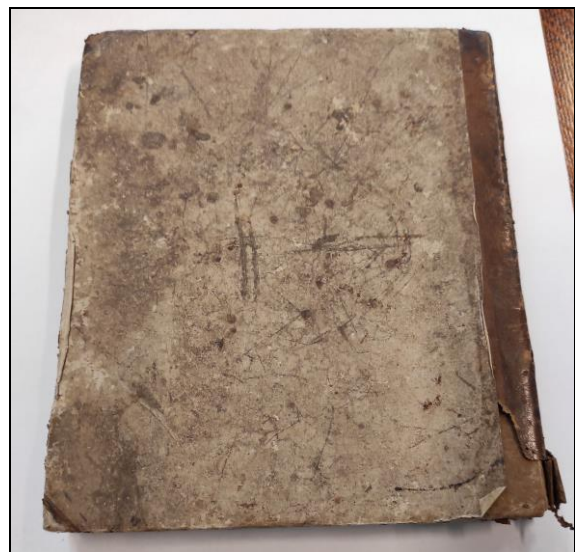
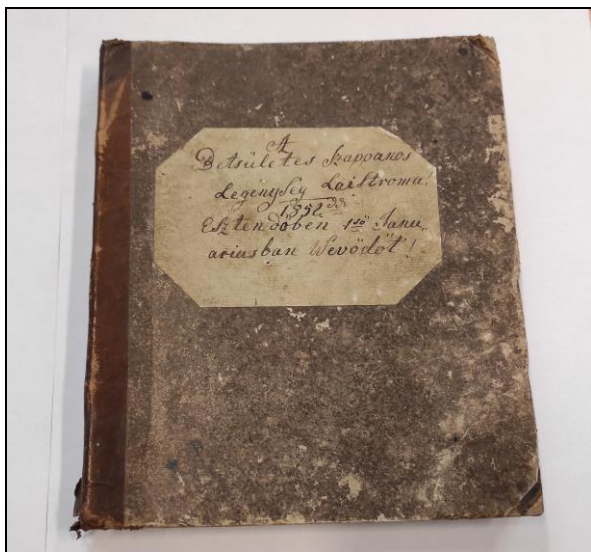
Méretei: 24,6 x 20,8 x 2,7 cm

A dokumentum leírása:

Két lapított bindre fűzött, félbőr kötésű könyv. Tartalma kézirat.

A kötése egyszerű, díszítetlen gerincbőr és sarkok; a táblák borítása keményítő-s festett papír. A könyvtest lapjainak anyaga merített papír, az írás vasgallusz-tintával készült.

Az előtáblát kézírásos papírcímkével látták el.

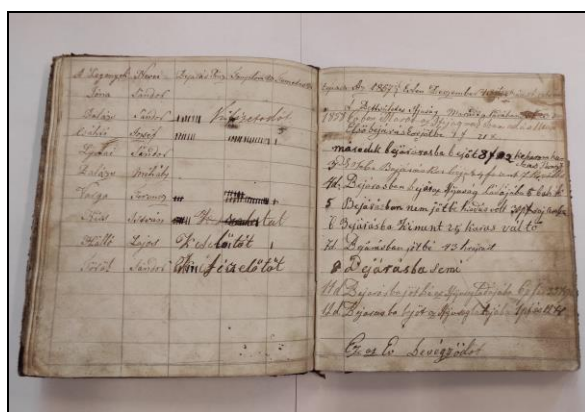
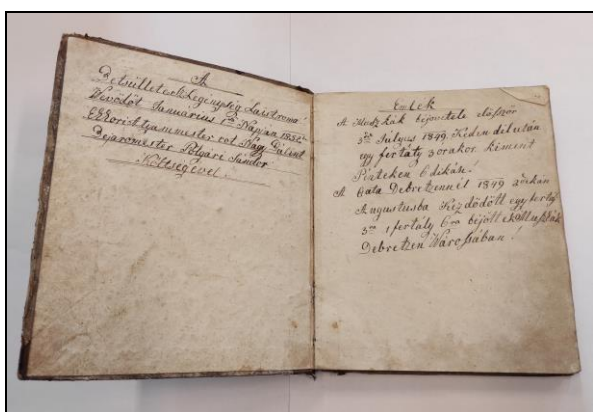

Restaurálás előtti állapota:

A könyv kötése erősen megkopott, megsérült, kisebb hiányokat fedezhettünk fel rajta. Jellemző károsodásai a bőr sapkáinak és sarkainak szakadásai; a papírborítás elrongyolódása voltak.

A könyvtestet alkotó papír anyaga jó megtartásúnak bizonyult, a lapok viszonylag épen maradtak.

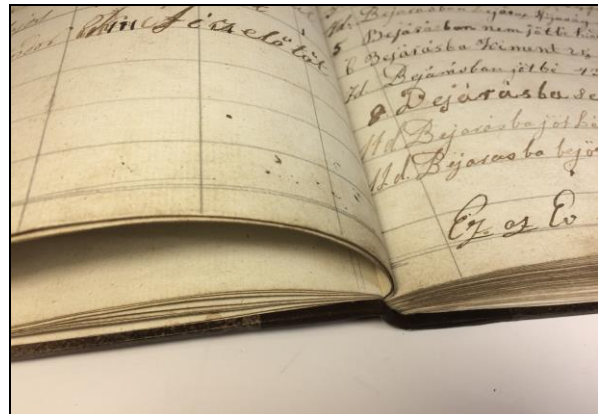
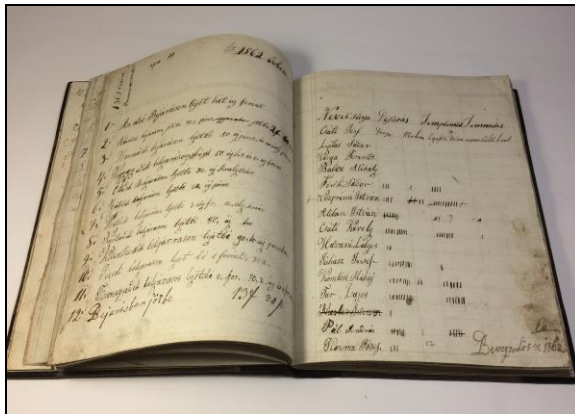
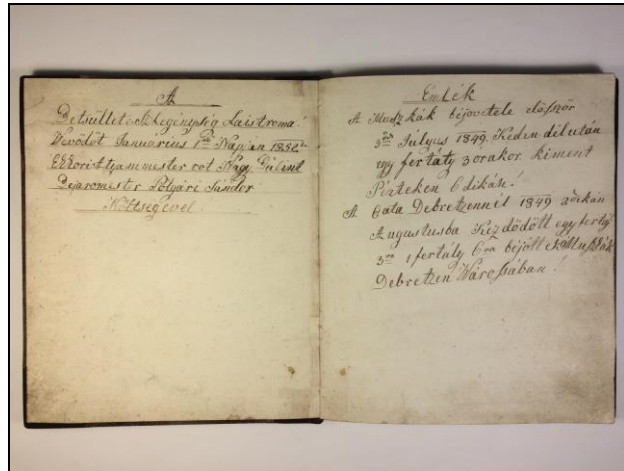
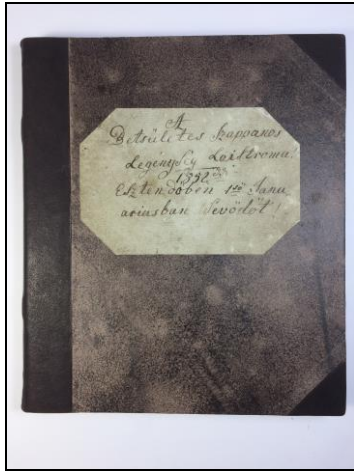
A lapszélek sötét – zsíros foltosak, újnyomosak, és általánosan erősen szennyezettek voltak.

Az elvégzett restaurálás menete:

- **szétszedés:** A kötést és a könyvtestet szétválasztottuk. A gerinc megtisztítása után a könyvtestet ívekre, majd lapokra bontottuk szét. A kötés bőr- illetve papírborítását lefejtettük a táblákról.
 - **tisztítás:** A gerinc enyvezését Glutofix 5%-os vizes oldatával való felduzzasztása után, mechanikusan távolítottuk el. A lapok száraz tisztítását ecsettel és radírporral végeztük el. A lapok nedves tisztítását semleges felületaktív anyag felhasználásával készítettük. A kötés borítóanyagának tisztítása szilikonos bőrtisztító emulzióval történt.
 - **szárítás:** A lapokat levegőn szárítottuk meg, préselés nélkül.
 - **a papír anyag javítása:** A lapok javítása kézi javítással, japán papír felhasználásával történt.
 - **fűzés:** Az íveket az eredeti módon, kenderzsineg felhasználásával fűztük fel.
 - **a könyvtest kialakítása:** A szükséges segédelemekkel való ellátás után, az eredetinek megfelelő módon alakítottuk ki a könyvtestet.
 - **a kötés rekonstruálása:** A betáblázás új papírtáblák felhasználásával történt. Új félbőr kötést készítettünk, az eredetihez hasonló bőrrrel és papírral.
 - **dokumentáció készítése**
- Ráfordított munkaidő: 95 munkaóra

A KÖTET RESTAURÁLÁS UTÁNI ÁLLAPOTA

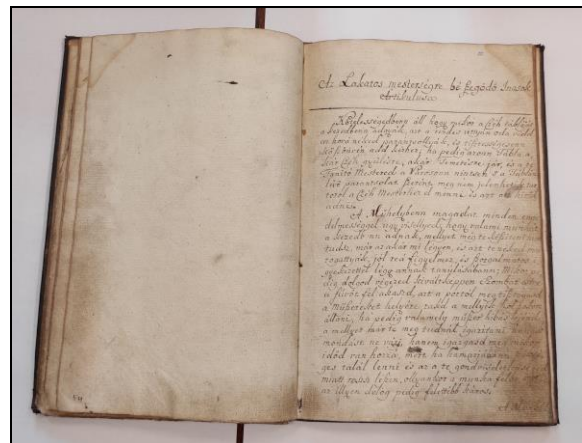
2. Céhszabályzat A debreceni lakatos céh rendtartásainak leírása 1796-tól. Ballai András és Réts Mihály céhmesterségének idejéből.

Leltári szám: Sz.1906.750.

Méretei: 34 x 20,5 x 1,5 cm

A dokumentum leírása:

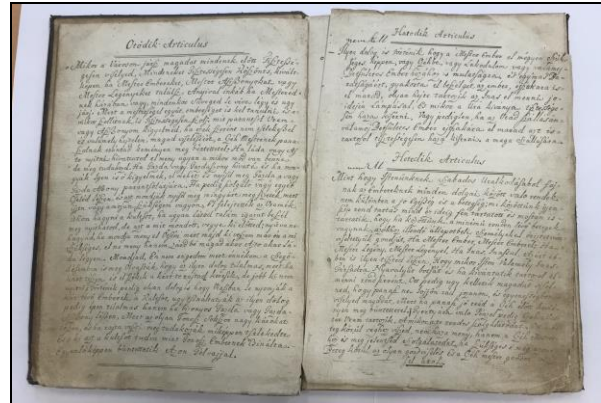
Négy lapított kenderbindre fűzött, egészbőr kötésű kötet. A bőrborítás anyaga növényi cserzésű festett borjúbőr, melyet aranyozással díszítettek. A könyvtest tartalma papírra írott vasgallusz tintás kézirat.

Restaurálás előtti állapota:

A könyv kötése enyhén kopott, szennyezett, sérült volt, sarkai hiányosak. Az aranyozás már csak nyomokban volt látható. A könyvtest fűzése épen maradt. A könyvtest fűzése meglazult, egyes ívek kiszakadtak. A lapok erősen szennyezettek, foltosak, újnyomosak voltak. Az előzékeken penészfertőzés nyomai látszottak.

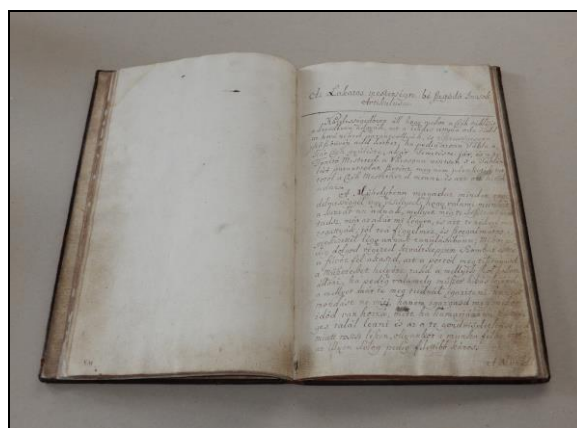
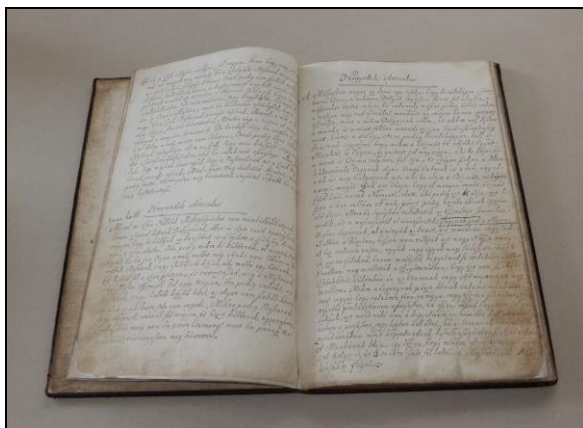
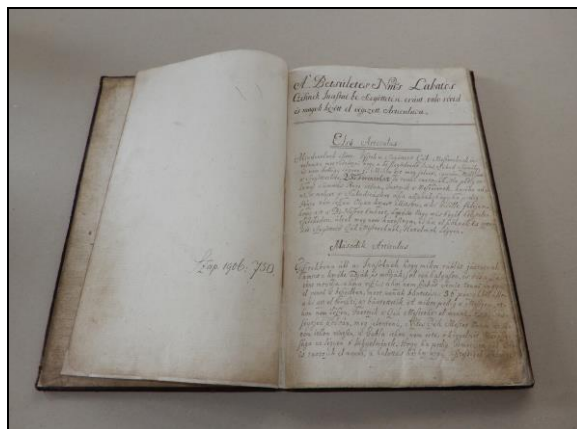

Restaurálási terv:

- **fertőtlenítés:** A kötetet nyitott, legyezősített helyzetben, ultrahangosan párasított folyékony formalinnal fertőtlenítettük.
- **szétszedés:** A kötést és a könyvtestet szétválasztottuk.
- **a papír anyag javítása:** A lapok javítását kézi javítással, japán papír felhasználásával végeztük el. A kijáró lapokat, íveket rögzítettük.
- **a kötés restaurálása:** A betáblázás a régi papírtáblák felhasználásával készült. A bőrborítása hiányainak alapótlását az eredetivel megegyező anyagú és színű, megfelelően előkészített bőrrrel végeztük el.
- **dokumentáció készítése**

Ráfordított munkaidő: 34 munkaóra

A KÖTET RESTAURÁLÁS UTÁNI ÁLLAPOTA

Budapest, 2022. június 13.

Maya Chi-Edit
Hajdu Zsófia Edit
okleveles restaurátor művész

Pályázati tevékenység összefoglalása

A Déri Múzeum és a Történeti Tár mindig is nagy hangsúlyt fektetett a céhes dokumentumok megőrzésére, feldolgozására, állományvédelmére, valamint arra, hogy ezek az emlékek a szakmai és a szélesebb közönség számára egyaránt elérhetőek legyenek kutatások és kiállítások révén.

Ennek érdekében NKA-pályázatok segítségével több mint másfél évtizede elkezdődött a Déri Múzeum céhes dokumentumainak restaurálása. A restaurálási tevékenységet kezdetektől fogva Hajdu Zsófia Edit, okleveles restaurátor művész végzi, aki ennek köszönhetően jól ismeri az állományt. A céhes dokumentumok legigényesebb tárgyai közé tartoznak a köttetett céhes dokumentumok, amelyek többnyire céhszabályzatokat, artikulusokat jelentenek. Ezek rendszerint pergamenalapú lapokból állnak, pergamenborításúak, míg a kései dokumentumok bőr- és keménytáblás kötésűek. Közöttük több iparművészeti szempontból jelentős könyvkötészeti munka akad.

A 2021-es NKA-pályázat során – pályázati azonosító 209111/00078 – három céhes dokumentum restaurálására nyújtottunk be pályázatot. Az elnyert összeg nem fedezte a teljes költségeket, illetve a nehéz gazdasági helyzet nem tette lehetővé a saját kiegészítést, így a restaurátorral egyeztetve az a döntés született, hogy a legkényesebb tárgyakat restauráltatjuk és a legszükségesebb beavatkozásokat valósítjuk meg a pályázati tevékenység során. Ennek megfelelően a három közül a legmegviseltebb állapotban lévő *Becsületes szappanos legénység lajtsroma, 1852. c.* dokumentum teljes restaurálása és *A debreceni lakatos céh rendtartásainak leírása 1796-tól* (leltári szám: Sz.1906.750.) c. tárgy részleges konzerválása történt meg. A kötetek átadására elfoglaltságok és egyéb akadályozó tényezők miatt 2022. februárjában került sor. Hajdu Zsófia Edit a munkálatokkal a megegyezés szerinti határidőre, 2022. április vége felé készült el.

A dokumentumok restaurálása a restaurálási tervben leírtaknak megfelelően és az állományvédelmi szempontokat figyelembe véve zajlott. Mindkét kötet lapjainak tisztítása, szárítása és kisimítása, valamint hiányainak pótlása megvalósult. A szappanos céh dokumentumának esetében a teljeskörű restaurálás során a céhanyag számára külön tartó

készült, amely biztosítja a megfelelő tárolást, megakadályozza a lapok gyűrődését, száradását és hullámosodását, segítve a kézirat tartását. A lakatos cég kéziratánál az elsődleges cél a fertőtlenítés volt, de ez esetben is sor került a kötés restaurálására, amely az eredeti adottságokat figyelembe véve történt. A pályázati tevékenység során az esetleges nehezítő körülmények ellenére (betegségek, elfoglaltságok, egyéb restaurálási munkák...) Hajdu Zsófiával folyamatos és zökkenőmentes volt az együttműködés és a kommunikáció, az átadás-átvétel szintén rendben zajlott.

Összegezve a pályázati tevékenység tapasztalatait, a megvalósulás sikeresnek és eredményesnek mondható. A dokumentumok restaurálásával, illetve konzerválásával a céhes állomány újabb kényes darabjainak állagromlását sikerült megállítani. Ezzel a Déri Múzeum és a Történeti Tár újabb lépést tett afelé, hogy az ország egyik nagy céhtörténeti állományának helyreállítása megtörténjék, s az a későbbiekben megfelelő módon prezentálva legyen publikáció, kiállítás és adatbázis formájában.

Ezúton szeretnénk megköszönni az NKA Közgyűjteményi Kollégiumának a lehetőséget a pályázat pozitív elbírálásával, valamint Hajdu Zsófia Edit restaurátor művésznék munkáját, amely együttműködés a tervek és remények szerint folytatódni fog a későbbiek során.

Debrecen, 2022. június 17.

Vári Katalin
történész, muzeológus
Déri Múzeum, Történeti Tár